

Regeringskansliet
Utbildnings- och kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Torsten Kälvmemark
YTTRANDE

2006-06-20
Reg.nr 13-1741-06

Myndigheten för skolutvecklings rapport ”Rektorsprogrammet – ett nationellt program för utbildning av rektorer och stöd för rektorsfunktionen”.

Remiss 2006-04-18, dnr U2006/1776/S

Högskoleverket begränsar detta yttrande till två aspekter, dels det föreslagna rektorsprogrammets anknytning till universitet och högskolor, dels verkets egen erfarenhet av chefs- och ledarskapsutbildning.

I. Rektorsutbildningen och högskolan

I det utredningsuppdrag som regeringen lämnade till Myndigheten för skolutveckling framhölls att universitet och högskolor även i fortsättningen skall vara huvudaktörer i rektorsutbildningen. Trots detta innebär det aktuella förslaget en stark centralisering till myndighetsnivån vilket innebär att utredningsdirektiven på en mycket central punkt har frångåtts. Enligt vad Högskoleverket inhämtat har detta mycket skissartade förslag dessutom utarbetats utan några närmare konsultationer med de högskolor som idag fått ansvaret att genomföra rektorsutbildningarna.

Inom högskolesektorn finns det därför ett starkt motstånd mot den föreslagna nyordningen. Det bottnar inte i någon ovilja till förändring och förstärkning av utbildningsinsatserna för en viktig personalgrupp inom skolan. Tvärtom finns det bland de berörda högskolorna uppenbart ett starkt engagemang för en förnyelse av ledarskaputvecklingen i nära anknytning till lärarutbildningen och därtill anknuten forskning. Detta har värtaligt understrukits i några av de remissyttrandena från lärosätena som Högskoleverket under hand har tagit del av.

Betydelsen av ett nära samband med verksamheten inom högskolan understryks också av det faktum att steg 5 i utredningsförslaget innehåller en akademisk fördjupningsutbildning på masternivå med inriktning mot skolledarskap och skolutveckling. Om denna etapp skall ses som en integrerad del av hela rektorsprogrammet är den föreslagna uppdelningen av utbildningsansvaret knappast den lämpligaste.

Över huvud taget saknar Högskoleverket en djupare analys av erfarenheterna från den nuvarande ordningen. Det är knappast rimligt att genomföra en så pass omfattande reform med utgångspunkt i en summarisk slutrapport på 13 sidor. Till bristerna i analysen hör också frånvaron av överväganden om den känsliga gränsdragningen mellan en främjande och en kontrollerande/inspekterande roll hos Myndigheten för skolutveckling. Förslaget om s.k. skolledningsdialoger förefaller att balansera på denna gräns och om det står i överensstämmelse med arbetsfördelningen mellan de två centrala skolmyndigheterna är en öppen fråga.

2. Högskoleverkets erfarenheter av ledarskapsutveckling

Högskoleverket ansvarar självt för en rektorsutbildning som riktar sig till nyutnämnda ledare för de 39 statliga högskolorna (inklusive stiftelsehögskolorna). Den skall dock ses som en motsvarighet till den introduktion för generaldirektörer/myndighetschefer som Regeringskansliet annars svarar för. Dessutom genomförs årligen ett akademiskt ledarskapsprogram för ett tjugotal personer i ledande befattningar vid olika högskolor. Totalt sett berör verkets direkta utbildningsinsatser därmed ett mycket begränsat antal personer.

Med utgångspunkt i dessa erfarenheter kan Högskoleverket dock dra slutsatsen att det aktuella utredningsförslaget skulle innebära en gigantisk arbetsbörda för Myndigheten för skolutveckling. Att vara direkt involverad i en utbildning av denna omfattning och att samverka med 290 kommuner och hundratals fristående huvudmän kräver omfattande personella och ekonomiska resurser. Det är som om Högskoleverket skulle ta på sig utbildningen av prefekter inom högskolesystemet – en uppgift som verket inte ens övervägt som möjlig.

På en punkt vill Högskoleverket ändå understryka utredningens slutsatser mot bakgrund av läget inom högskolan. Det gäller behovet av juridisk utbildning för utbildningssektorns administrativa och pedagogiska ledare. Här har verket förstärkt den egna ledarskapsutbildningen och förslaget om en utökad orientering om rättsliga regler för skolans rektorer måste välkomnas. Frågan är dock var den juridiska kompetensen finns och om den idag är tillräcklig. Här finns en viktig uppgift för Myndigheten för skolutveckling att i samarbete med högskolans juridiska institutioner försöka få fram en breddad kår av lämpliga föreläsare och lärare.

3. Högskoleverkets sammanfattande slutsats

Mot bakgrund av det som ovan sagts och med hänvisning till en betydande opinion inom högskolesektorn vill Högskoleverket avstyrka att den föreslagna utredningen läggs till grund för en förändrad rektorsutbildning inom skolan. De mål som skisseras i utredningen är lovvärda men det fordras ytterligare överväganden om hur de skall nås. Framför allt ligger det knappast i linje med de senaste årens utveckling att en central myndighet engagerar sig i en så omfattande utbildningsverksamhet på ett område där det decentraliserade ansvaret i övrigt är så uttalat.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av utredare Torsten Kälvmemark.

Sigbrit Franke

Torsten Kälvmemark